

newsletter

Lisabonská smlouva je utajenou ústavní revolucí

Anthony Coughlan:
Lisabonská smlouva je utajenou ústavní revolucí

Václav Klaus:
České a polské priority jsou tytéž

Karel Dyba:
Vzpomínka na Jegora Gajdara

Ivo Strejček:
Jak jsem vystoupil v Evropském parlamentu

Petr Havel:
Světlu hrozí pandemie poplašných zpráv

Stanislav Příbyl:
Recenze – Roman Míčka: Michael Novak



Anthony Coughlan

V úterý 1. prosince 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva a členové Evropského parlamentu, kteří do té doby byli „zástupci lidu států sdružených ve Společenství“ (článek 189 Smlouvy o založení Evropského společenství) se stali „zástupci občanů Unie“ (článek 14 Smlouvy o EU). Tato změna je pouze jedním z průvodních jevů ústavní revoluce, kterou přinesla Lisabonská smlouva.

Lisabonská smlouva – jako Ústava EU, která jí předcházela – totiž poprvé zavádí Evropskou unii, která je ústavně oddělená od členských států a je jim nadřazená, stejně jako je to v případě USA a padesáti států, které je tvoří, nebo v případě Spolkové republiky Německo a jejích spolkových zemí.

Dvacet sedm členů EU tak ztrácí svůj status suverénních států. Ústavně se staly spíše regionálními státy v mnohonárodní federaci, ačkoli určité zbytky své někdejší suverenity si uchovaly. Zároveň se 500 miliónů Evropanů stává skutečnými občany ústavně nové, post-lisabonské Evropské Unie, s právy a povinnostmi, které jsou s tím spojené.

*) Autor je emeritním profesorem sociální politiky na Trinity College v Dublinu a tajemníkem National Platform EU Research and Information Centre v Irsku.

Dosud měli pouze symbolické občanství EU.

Většina Evropanů o těchto ohromujících změnách ani neví. Jedním důvodem je to, že s výjimkou Irů jim byla upřena možnost se o nich dovědět nebo o nich diskutovat prostřednictvím národních referend. Druhým důvodem je, že pojmy „Evropská unie“, „občan EU“ a „občanství EU“ zůstávají stejné před i po Lisabonu, přestože Lisabon fundamentálně mění jejich ústavní obsah. Lisabonská smlouva je dobře utajenou ústavní revolucí.

Ústavně nová Evropská unie

Ústava EU, kterou občané ve Francii a v Nizozemsku odmítli v roce 2005, chtěla přímo ustavit novou Evropskou

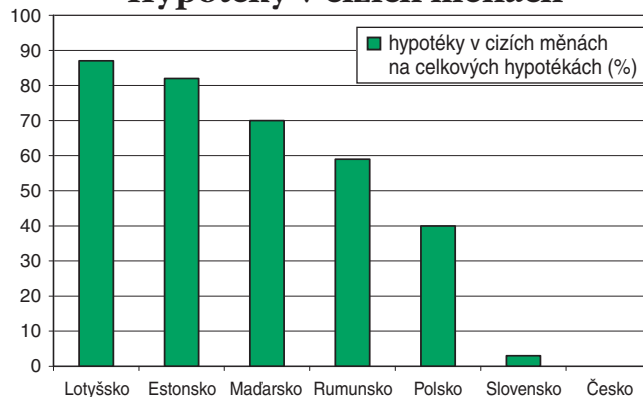
unii, která by měla ústavní podobu federace. Její první článek zněl: „Tato Ústava zakládá Evropskou unii.“ To by jistě byla odlišná Evropská unie od té, kterou zavedla třináct let předtím Maastrichtská smlouva.

Lisabonská smlouva tuto ústavně novou Unii zavádí nepřímým způsobem, že pozměňuje dvě stávající evropské smlouvy místo toho, aby je celé nahradila, jak se o to snažila Ústavní smlouva. Podle Lisabonské smlouvy tedy platí, že „Unie je založena na této smlouvě“ (tj. Smlouvě o Evropské unii) „a na Smlouvě o fungování Evropské unie“. Tyto dvě smlouvy se tak stávají ústavou post-lisabonské Evropské unie. Nová unie je tedy „ustavena“, ačkoli slovo „ústava“ není nikde použito.

To, co jsme nazývali „Evropskou unií“ před Lisabonem, byl souhrn právních vztahů mezi dvaceti sedmi členskými státy a jejich občany. Zahrnovala na jedné straně Evropské společenství, které mělo právní subjektivitu

ÚNOROVÝ GRAF CEPU

Hypotéky v cizích měnách



Pramen: National Bank of Hungary, 2009

tu, vytvářelo evropské právní normy a mělo různé definiční znaky podobné státu, a na druhé straně zahrnovala členské státy, které mezi sebou spolupracovaly a ponechávaly si suverenitu v zahraniční politice, v obraně a v oblasti soudnictví a trestně-právních věcí.

Lisabonská smlouva tuto situaci fundamentálně mění tím, že dává post-lisabonské unii ústavní podobu skutečné nadnárodní federace. Jinými slovy, podobu státu. EU nadále nemá některé pravomoci, jak je známe z federálních států, např. pravomoc donutit své členské státy jít do války proti vlastní vůli. Má však většinu pravomocí státu.

Tři kroky k ústavě federálního typu

K lisabonské ústavní revoluci dochází ve třech navzájem souvisejících krocích. Za prvé, Smlouva zavádí Evropskou unii s vlastní právní subjektivitou a poprvé také se zcela nezávislou působností ve všech oblastech unijních pravomocí (články 1 a 47, Smlouva o EU). To umožňuje post-lisabonské Unii fungovat jako stát navenek, vůči ostatním státům, a dovnitř vůči svým vlastním občanům.

Za druhé, Lisabonská smlouva ruší Evropské společenství, které vycházelo z Římských smluv a vytvářelo evropské právní předpisy. Pravomoci a instituce Společenství převádí Lisabonská smlouva na novou Unii tak, aby to byla post-lisabonská Unie, nikoli Společenství, která bude nadále vytvářet nadnárodní evropskou legislativu (článek 1, Smlouva o EU). Lisabonská smlouva také převádí na Unii „mezivládní“ pravomoci v trestně-právních věcech, v soudnictví a v zahraniční politice, kterou dosud evropské právo nezahrnovalo, a mimo nadnárodní pravomoc ponechává pouze určité aspekty Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Smlouva tedy dává post-lisabonské Unii ucelený ústavní rámec.

Za třetí, Lisabonská smlouva činí z 500 miliónů Evropanů skutečné občany nové federální Unie, kterou Smlouva zavádí (článek 9 Smlouvy o EU a článek 20 Smlouvy o fungování EU). Místo občanství

EU, které podle Maastrichtské smlouvy (článek 17) „doplňovalo“ občanství členského státu, Lisabonská smlouva zavádí občanství EU jako „další“ občanství, existující vedle občanství členského státu.

Jde o duální občanství – nikoli dvou různých států, ale dvou různých odnoží jednoho státu. Můžete být pouze občanem státu a všechny státy musí mít občany. Duální občanství, jak ho upravuje Lisabonská smlouva, je běžné v klasických federálních státech, které byly založeny buď „odzdola nahoru“ tak, že se jednotlivé státy vzdaly suverenity ve prospěch jim nadřazené federální entity, nebo „odshora dolů“, tedy tak, že jednotlivé státy přijaly federální podobu. Toho jsou příkladem USA, Německo v 19. století, Švýcarsko, Kanada a Austrálie. Lisabonská smlouva dává občanům německých spolkových zemí trojí občanství.

Občanství s sebou nese povinnost dodržovat zákony a být loajální vůči autoritě státu, jehož jste občanem. V případě klasických federací to znamená být občanem státu, který má dvě úrovně, federální a regionální nebo provinční. V post-lisabonské EU budou v případě jakýchkoli nesrovnalostí práva a povinnosti vyplývající z občanství Unie nadřazena těm, která vyplývají z občanství členského státu, protože právo Unie má přednost před právem členských států a před jejich ústavou (Prohlášení č. 17 o přednosti práva).

Právo EU bude mít ústavně přednost i přesto, že pravomoci nové Unie pocházejí od členských států v souladu se „zásadou svěření pravomocí“ (článek 5 Smlouvy o EU). Odkud jinud by EU pravomoci získávala? Dochází k tomu za situace, kdy si členské státy ponechávají vlastní ústavu a občané mají nadále občanství členského státu. Státy, které jsou součástí USA, si také ponechávají svou ústavu a občanství, i když obojí se v případě jakýchkoli nesrovnalostí podřizuje americké federální ústavě. Desátý dodatek k americké ústavě zmiňuje zásadu svěření pravomocí tak, že pravomoci, které nejsou delego-

vány americké federaci, „náležejí státům nebo jejich lidu“.

Stejně tak není neobvyklé, že ústavy klasických federací opravňují jednotlivé státy z federace vystoupit, jako to dělá Lisabonská smlouva (článek 50 Smlouvy o EU). Existence těchto ustanovení v ústavě post-lisabonské Evropské unie jí na federální povaze nic neubírá.

Alternativní zdroj demokratické legitimacy

Podle Lisabonské smlouvy se základem pro přijímání rozhodnutí o právních aktech EU stane populační kritérium, stejně jako je tomu u jakéhokoli státu s jednotným občanstvím. Dojde k tomu po roce 2014, kdy vstoupí v platnost ustanovení Smlouvy, které stanoví, že právní akty EU budou přijímány 55 % členských států, které představují 65 % celkové populace Unie.

Lisabonská smlouva zavádí alternativní zdroj demokratické legitimacy, který zpochybňuje právo národních vlád zastupovat v EU své voliče. Pozměněná Smlouva stanoví: „Fungování Unie je založeno na zastupitelské demokracii. Občané jsou na úrovni Unie přímo zastoupeni v Evropském parlamentu. Členské státy jsou zastoupeny v Evropské radě svými hlavy státními nebo předsedy vlád a v Radě svými vládami...“ (článek 10 Smlouvy o EU). To je v kontrastu s původním článkem 6 Maastrichtské smlouvy: „Unie je založena na zásadách svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a právního státu, zásadách, které jsou společné členským státům.“

Ústavní strukturu post-lisabonské EU završuje ustanovení, které mění Evropskou radu premiérů a prezidentů v „instituci“ nové Unie (článek 13 Smlouvy o EU), jejíž činnost nebo nečinnost – stejně jako v případě jiných unijních institucí – může být předmětem právního přezkumu Soudním dvorem EU.

Ústavně řečeno, summit Evropské rady již nadále nebudou „mezivládním“ setkáním, které se koná mimo nadnárodní evropskou strukturu, jak tomu bylo dosud. Evropská rada se tak stane vládním kabine-

tem post-lisabonské unie. Její členové budou ústavně povinni reprezentovat Unii ve svých členských státech a zároveň reprezentovat své členské státy v Unii, ale v případě jakýchkoli nesrovnalostí bude první povinnost mít přednost před druhou. Lze pochybovat o tom, zda všichni prezidenti a premiéři, kteří jsou členy Evropské rady, toto dostatečně doceňují.

Pokud jde o státní autoritu post-lisabonské Unie, bude zosobněna ve vlastních unijních exekutivních, legislativních a soudních institucích: Evropské radě, Radě ministrů, Komisi, Parlamentu a Soudním dvorem. Budou jí také zosobňovat členské státy a jejich autority, protože budou zavádět a uplatňovat právo EU a interpretovat a uplatňovat národní právo tak, aby bylo konformní s unijní legislativou. Pro členské státy bude tato povinnost vyplývat z Lisabonské smlouvy. „Státní autority“ EU, jakými jsou například vojáci EU a policisté strážící naše ulice v uniformách EU, nebudou proto potřeba.

I když dala Lisabonská smlouva Evropské unii ústavu federálního typu, aniž by si toho většina lidí povšimla, časem na to přijdou a budou muset reagovat proti tomu, co se děje. Neexistuje evropský lid, nebo-li demos, který by dával institucím zaváděným Lisabonskou smlouvou demokratickou legitimitu a s nimiž by se mohli občané identifikovat, stejně jako se identifikují s institucemi ve svých zemích. To je klíčovým problémem evropského integračního projektu. Lisabonská smlouva ve svém důsledku demokratický deficit výrazně prohloubila.

Těžko si lze představit, že s touto potajmu zavedenou Ústavou EU nebude zásadní politickou otázkou Evropské unie v nadcházejících letech a dekadách úsilí o znovunastolení národní nezávislosti a demokracie a o znovuzískání nadnárodních pravomocí členskými státy.

The European Journal,
prosinec 2009, s. 9–10.

Z angličtiny přeložil
Jiří Brodský.

Polské a české priority jsou tytéž*



Václav Klaus

Návštěvu polského prezidenta v České republice považují – bez jakéhokoli přehánění – za důležitý mezník na cestě k posilování dnes již mimořádné úrovně česko-polských vztahů, našeho spojení, přátelství a vzájemné podpory. Nikdy v historii nebyly naše vztahy tak široké a bezproblémové a naše spolupráce tak intenzivní. Velkou zásluhu na tom máte Vy, pane prezidente. Byly to Vaše jasné politické postoje, Vaše vlastenectví a Vaše porozumění historii i současnému vývoji ve Vaší zemi i v Evropě, které daly tradičnímu česko-polskému partnerství nový impulz.

Tisíciletá historie

Vztahy našich zemí mají tisíciletou historii. Spojuje nás nejen jazyková blízkost, ale i naše historická zkušenost – křesťanské kořeny naší kultury, které symbolizuje osobnost svatého Vojtěcha, doba jagellonská, nelehký staletý boj za obnovení vlastní státnosti a suverenity.

Obě naše země je získaly po první světové válce, a obě je o ně připravily dvě zločinné totality – nacistická a komunistická. Nacistický teror a genocida, hrdinství odboje a pak dlouhá desetiletí života v komunistickém režimu byly naším společným prožitkem. Poznaňské povstání v roce 1956, Pražské jaro v roce 1968 a vystoupení Solidarity v roce 1980 byly pro obě naše země nadějí i inspirací.

Rok 1989 svobodu konečně přinesl. Polské svobodné volby předznamenaly rozpad komunistického režimu více než pád Berlínské zdi, jehož výročí se loni s takovou pompou připomínalo.

* Projev prezidenta republiky na státní večeři u příležitosti návštěvy polského prezidenta, Rudolfova galerie, Pražský hrad, 21. ledna 2010.

Následná hluboká společenská a ekonomická transformace, kterou obě naše země prošly s cílem vybudovat společnost založenou na svobodě národní, občanské i ekonomické, se v podstatě zdařila. Znovu jsme se stali standardními evropskými zeměmi se stabilní parlamentní demokracií a s otevřenou tržní ekonomikou.

V mnohém jsme postupovali společně. Chci zmínit Středoevropské sdružení volného obchodu, jehož byly naše země iniciátory a zakladateli, chci zmínit visegrádkou spolupráci, která usnadňuje politický dialog čtyř blízkých středoevropských zemí. Současně jsme vstoupili do dvou hlavních institucí západního světa, do Severoatlantické aliance a do Evropské unie. My dva jsme si – na rozdíl od mnoha jiných – vědomi toho, že nejsme na konci historie, že obrana naší národní, občanské i ekonomické svobody je úkol trvalý a že vítězství nad nacismem a komunismem byla sice zásadním, nikoli však posledním střetnutím tohoto typu.

Svoboda a suverenita

Vážený pane prezidente, vím, že Vám všechny tyto souvislosti a okolnosti nemusím připomínat. Vy a Váš bratr Jaroslav jste byli osobnostmi, pro něž národní, občanská i ekonomická svoboda byly stejnými prioritami, jako byly v minulosti i pro českou pravici.

Od počátku jsme věděli, že vstupem našich zemí do Evropské unie problémy nekončí a že nové a nikoli nepodstatné začínají.

Neusilovali jsme o vymanění se ze sovětského impéria proto, abychom svou nově nabytou svobodu a suverenitu odevzdali evropským struk-

turám, na jejichž fungování budeme mít jen minimální vliv. Neodmítali jsme komunismus proto, abychom byli nuceni nahradit svobodný trh byrokratickým a přeregulovaným evropským modelem sociálního státu, který dlouhodobou prosperitu zajistit nemůže. Od počátku jsme se stavěli proti snaze vytvořit v Evropě, za zády občanů, byrokratický superstát. O to šlo v diskusích o Evropské ústavě a o Lisabonské smlouvě. Přijetí této smlouvy však v Evropě skutečnou spolupráci a integraci neusnadní, ale zkomplikuje.

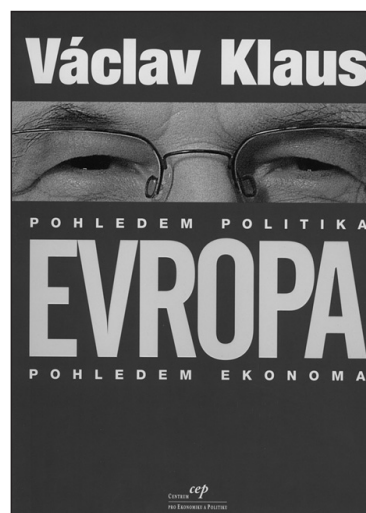
Oběma nám vždy bylo jasné, že i o nezpochybnitelnost výsledků druhé světové války a na nich spočívajícího uspořádání našich zemí je nezbytné vést trvalý boj, že existují vlivné síly, jimž jde o přepsání historie a že změny, které v současnosti v Evropě probíhají, přinášejí i nová rizika. Chci velmi ocenit, že jsme v této věci měli vždy jeden pro druhého porozumění a dokázali se navzájem podpořit. Obdobné postoje máme i v otázkách zajištění bezpečnosti v Evropě, potřeby udržet transatlantickou vazbu, diversifikovat energetické zdroje, a v dalších věcech.

Rychle se rozvíjející česko-polská hospodářská spolupráce je významným stabilizujícím faktorem pro obě naše ekonomiky. Je pozitivní, že obě naše země vstupují do roku 2010 zasazeny krizí méně, než je tomu v mnoha jiných státech. Polsko je navíc zemí, která si jako jediná v EU zachovala i v loňském roce pozitivní ekonomický růst. Naše ekonomika, která je menší a daleko otevřenější, výrazný pokles pocítila, ale vyhnula se akutní finanční krizi. Projevily se i výhody toho, že obě naše země dosud nepřijaly euro.

Vážený pane prezidente, tato Vaše státní návštěva v České republice se uskutečňuje na počátku pátého roku Vašeho funkčního období. Vaše prezidentství je z hlediska česko-polských vztahů historicky nejúspěšnějším obdobím naší spolupráce. Bylo mi skutečně velkým potěšením, že jsem Vám dnes mohl předat nejvyšší vyznamenání České republiky – Řád Bílého lva – jako symbolické ocenění Vás jako hlavy polské republiky, jako přítele naší země a jako významného evropského politika.

*Lidové noviny
22. ledna 2010.*

NABÍZÍME



Kniha **Evropa pohledem politika – pohledem ekonomika** je souhrnem textů prezidenta **Václava Klause**, které na téma evropské integrace napsal v letech 1993–2001. Klausův přístup lze shrnout jedním slovem – euro-realismus. Kniha může být cenným zdrojem informací nejen pro politology a ekonomy, ale pro všechny občany, kteří jsou ochotni vnímat problémy evropské integrace v celé

jejich šíři, realisticky. Předmluvu napsal **Jirí Weigl**.

Cena: 100 Kč, 224 stran.

**objednávky na www.cep.in.cz,
tel. 222 814 666, e-mail: cep@cep.in.cz**

Vzpomínka na Jegora Gajdara



Karel Dyba
velvyslanec ČR
při OECD v Paříži a profesor VŠE

S Jegorem Gajdarem, celým jménem Jegor Timurovič Gajdar, jsem se osobně setkal na služební cestě do Moskvy někdy v druhé polovině 80. let v době perestrojky. Jemu muselo být kolem třicítky v té době (tehdy jsem byl vědeckým pracovníkem Prognostického ústavu Československé akademie věd a takové cesty v rámci akademické výměny do tehdejších socialistických zemí občas existovaly). Byl to velmi osvěžující a pro mě dosti nečekaný zážitek slyšet jeho názory na nutnost zásadních liberalizačních změn v ruské ekonomice, které by změnily její podstatu.

Architekt ruské transformace

Seděl jsem v jeho pracovně, už nevím, který ústav ruské akademie věd to byl, a Gajdar, obložený literaturou a knihami, říkal své představy o nutných liberalizačních změnách s naprostou samozřejmostí, širokým historickým záběrem a evidentní hlubokou znalostí, jak fungují tržní ekonomiky. Bylo zřejmé, že má hodně nastudováno ze správných knih. Skončili jsme tehdy u doporučení, na který ruský film mám jít a proč, což o něm také dost vypovídá. Ostatně byl vnukem spisovatele Timura Gajdara, jehož knihu Timur a jeho parta jsem v dětství snad i přečetl (možná povinně?).

Po druhé jsme se osobně setkali, když jako ruský premiér v roce 1992 navštívil v čele delegace ruské vlády Prahu a zavítal i na oficiální setkání s českou vládou premiéra Pitharta, v níž jsem byl tehdy ministrem pro hospodářskou politiku a rozvoj. Měli jsme tehdy jen pár minut na osobní rozhovor, připomínku naší diskuze v Rusku, ale porozumění, o čem transformace skutečně

je, bylo okamžité. Gajdar určitě věděl, v jakém stavu se ruská ekonomika nachází a byl přesvědčen, že se musí jednat rychle a udělat řadu reformních tahů najednou. Myslím, že jistou inspiraci a podporu svých záměrů v mnohem složitější ruské situaci v českém „klausovském“ transformačním postupu našel.

Gajdar určitě věděl, v jakém stavu se ruská ekonomika nachází a byl přesvědčen, že se musí jednat rychle a udělat řadu reformních tahů najednou.

Pak už jsem o něm jen četl a četl některé jeho práce, kterých napsal velmi mnoho, jak vědecké tak i popularizující. A hodně jich bylo přeloženo do cizích jazyků. Také přednášel a učil doma i ve světě, byl v různých vědeckých a časopiseckých radách, dostával čestné doktoráty atd. Možná tušil, že mu osud nedopřeje dost času, tak s prací pospíchal. Byl jistě tím nejsprávnějším člověkem pro ředitelování prestižního moskevského Institutu pro tranzitivní ekonomiky, který byl jeho dílem, a který se pod jeho vedením ani snad nemohl jmenovat jinak. Myslím, že vznik a ředitelování tohoto institutu právě Gajdarem, který se otevřeně a kriticky zabývá i současným Ruskem, také dokládá, jaká změna – při všech možných výhradách – se s Ruskem stala, a to také díky a možná zejména Gajdarovi samotnému. Obecně je uznáván jako architekt ruské transformace.

Odvážný muž

Zpráva o Gajdarově nečekané a předčasné smrti mě zastihla při četbě anglické verze jeho knihy „Collapse of an empire“ s příznačným podtitulkem Lessons for modern Russia. Původní ruská verze knihy vyšla v roce 2006

v Moskvě, anglická vydání washingtonským Brookings Institutem v roce 2007. Ta kniha je alespoň pro mě fascinující analýzou příčin rozpadu ruského resp. sovětského impéria, psaná brilantním, historie znalým ekonomem, s dokonalým využitím dřívě nedostupných stranických dokumentů z doby existence Sovětského svazu.

Gajdar v ní mj. hovoří o tom, že kolaps byl naprogramován v základech sovětského politického a ekonomického systému, které byly položeny už na konci dvacátých a počátku třicátých let minulého století. Instituce tehdy založené byly prostě neschopné adaptace na vývoj ve světě ke konci dvacátého století (o tom podrobněji v mé recenzi jeho knihy, kterou jsem rozepsal už před jeho smrtí a chtěl jsem mu ji poslat; to už bohužel nestihnu...).

Gajdar i po návratu do akademického života zůstal politicky činný. Byl dvakrát poslancem Dumy a v posledních letech i místopředsdou Unie pravicových sil. Bohužel jeho a její hlas od posledních

voleb v ruském parlamentu chybí.

Gajdar byl odvážným mužem v nelehké době, věděl, o co jde, a byl si vědom rizik svého ostrého reformního postupu. Mnozí domácí i zahraniční nepřejícníci a ideoví odpůrci mu vyčítali a vyčítají jeho kroky s tím, že měl dříve udělat to či ono atp. (Ostatně to dobře známe i z našich podmínek, kdy slyšíme, že nejdříve jsme měli mít dobré instituce a právní prostředí a pak teprve privatizovat, že banky měly být privatizovány nejprve apod.).

Gajdarova odpověď, kterou cituje souhlasně Václav Klaus ve svém projevu ve Varšavě (viz Václav Klaus, „20 years after the fall of communism: a view of a non-neutral insider“, Warsaw, National Bank of Poland, June 5, 2009) na takové tirády, byla: „Já jsem byl pouze premiérem Ruska, nikoliv ruským carem.“ Myslím, že to o něm i jako o člověku vypovídá vše a že není třeba nic víc dodávat. Až na to, že jeho smrt je velká ztráta nejen pro nás, kteří jsme si ho vážili, ale především pro Rusko samotné. ■

NABÍZÍME



CEP nabízí knihu „**Evropské instituce jako zájmová skupina**“ od profesora ekonomie na Univerzitě v Mannheimu **Rolanda Vaubela**. První část zkoumá hybné síly centralizace. Druhá část analyzuje Evropskou komisi. Třetí část rozebírá Evropský parlament. Čtvrtá část diskutuje Radu. Pátá část se zabývá Evropským soudním dvorem. Šestá část zkoumá Lisabonskou smlouvu a její alternativu. Sedmá část klade otázku, jak EU reformovat. Knihu přeložil **Jiří Brodský**. Předmluvu ke knize napsal prezident **Václav Klaus**. 75 stran, 70 Kč.

objednávky na www.cepin.cz

Jak jsem vystoupil v Evropském parlamentu o klimatu



Ivo Strejček
poslanec Evropského parlamentu

Délka mého vystoupení v Evropském parlamentu byla určena na jednu minutu. Zkuste si sami změřit, co všechno se dá za tak krátkou dobu říci. Přesto jsem se snažil své názory zkoncentrovat do tak krátkého časového intervalu.

„Vážený pane předsedající, dámy a pánové, na hodnocení Kodaňského summitu a jeho výsledky je třeba pohlížet jednak očima zdravého selského rozumu, jednak prostřednictvím nepřeborného množství dostupných ekologických i ekonomických dat, která potvrzují, že žádné globální oteplování neexistuje. A pokud existuje, pak je zcela mimo vliv člověka a je způsobeno čistě přírodními silami.“

V této chvíli dostali jednotliví poslanci, kteří v té době byli v jednacím sále Evropského parlamentu, do svých sluchátek překlad. Záměrně jsem vystupoval v češtině, přestože obvykle vystupují anglicky. Dnes jsem stál o to, aby mi bylo rozuměno především doma. V megarozloze sálu, kde vždycky dlouho hledáte vystupujícího, nastal šum. Přítomní začali očima pátrat, který blázen to kde mluví.

„Mimochodem, minulý týden jsme se dozvěděli, že významná část ekologických dat, se kterými pracoval Mezinárodní panel pro klimatickou změnu, byla buďto zcela vědomě falšována či mylně interpretována. Proto je dobře, že Kodaňský summit zkrachoval.“

V této chvíli zavládnul v jednacím sále zmatek. Někteří z poslanců na mě začali pokřikovat. Eurofederalistický extravagantní výtečník a levičák Jo Leinen na mě ze socialistických řad vykřiknul, abych raději „držel hubu“.

Ano, ten, který vždy a při každé příležitosti nevynechá možnost otřít se o našeho prezidenta Klause.

„Tento krach, doufám, přinese (pokračoval jsem):

1. odklon od agresivní tzv. zelené politiky (*Ruch v sále významně zesílil. Několik poslanců vstalo a začalo na znamení hrubého nesouhlasu tlouci pěstmi do svých stolů*);
2. politika se vrátí ke skutečným tématům, které v dnešní době ekonomické recese občany skutečně trápí (*Smích, dokonce i řad tzv. „konzervativních“ poslanců z Evropské lidové strany. Snažil jsem se nenechat se vyvést z míry, ale ono to není tak jednoduché. Máte dojem, že jste na stranické schůzi KSČ a vystupujete s kritikou Husákova režimu*);
3. zamezí se plýtvání penězi daňových poplatníků na sporné zelené projekty (*Tady všichni pochopili, že jsem ztracená a nenaopravitelná existence, kterou není třeba brát vážně. Mluvit v parlamentu o zájmu daňových poplatníků, když jedině poslanci přece nejlépe vědí, že nejvíce právě daňoví poplatníci obávají klimatické změny, to byl z mé strany vrchol naivoty. Dali mi to, ostatně, najevo posměšným potleskem a sarkastickým smíchem*);
4. vytvoří se prostor pro praktickou debatu o racionálním, efektivním a lacinějším získávání energie. Návrat zdravého rozumu do ekologické politiky zatlačí zpět nesmyslné a extrémně drahé projekty získávání tzv. čisté energie z větrných a solárních systémů (*Znovu se ozvalo bu-*

šení do stolů. Asi ti, kteří tak v té chvíli činili, jsou akcionáři firem vyrábějících větrné elektrárny či komponenty k fotovoltaickým článkům. Atmosféra fakt houstla. Už od začátku svého vystoupení jsem si byl vědom toho, že na můj příspěvek čeká nepřátelské prostředí, ale tohle začínala být doopravdy síla).

5. renesanci zažije jaderná energetika (*řekl jsem statečně nahlas. V této chvíli vyskočila finská „zelená“ poslankyně Sattu Hassi. Popadla své desky a začala jako smyslů zbavená mlátit do svého stolu. Obhajoba jaderné energetiky – namísto zbožného obdivování alternativních zdrojů elektrické energie – ji obrala o poslední zbytky soudného rozumu a slušného chování*);
6. euroatlantická civilizace přestane vnucovat zemím v Africe, Asii a Latinské Americe svoji politiku „boje proti globálnímu oteplování“, na kterou tyto země prostě nemají finanční prostředky a která, ve svém důsledku, znamená omezování jejich šancí k hospodářskému růstu a sociálnímu blahobytu (*„Odštěhujte se třeba do Číny, když se jich tak zastáváte,“ řval na mě přes půl sálu poslanec Davis*);
7. když se setkávám s občany své země a informuji je o tom, jak se Evropský

parlament zabývá řešením především tzv. globálního oteplování, nevěřičně kroutí hlavami, co to tady řešíme namísto toho, co bychom opravdu a v jejich prospěch měli řešit.

Předsedající tlouče kladivkem do předsednického stolu. Důrazně mě upozorňuje, že jsem o deset vteřin překročil přidělenou časovou dotaci na mé vystoupení. To mu nemám za zlé, jeho práci je řídit náležitě schůzi. V sále vládne poprask. Prostě jim tam někdo řekl, že si myslí, že žádná klimatická změna neexistuje. Připadáte si, že jste o dvacet let zpátky. Abyste znovu začali vážít slova, abyste znovu vystupovali pouze s obhajobou jediného oficiálního názoru. Jsou jim jedno čísla, kterými šermují ve vzduchu. Házejí desítkami procent nahoru, miliardami eur sem tam. Žvaní o hospodářském růstu díky „zeleným technologiím“. Vypočítávají, kolik pracovních míst přinese výstavba jedné větrné elektrárny a kolik to celkem znamená nových pracovních míst pro tu kterou členskou zemi.

Divný politický svět. A atť té hrůzy není konec: se schválením Lisabonské smlouvy má právě tento parlament mnohem více pravomocí! Vítejte v socialismu s jediným správným názorem.

20. ledna 2010, plenární zasedání Evropského parlamentu, Štrasburk

Předplatné na rok 2010

Předplatné zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře. Základní cena předplatného činí 660 Kč. Sponzorské předplatné je od 1000 Kč. Předplatné lze hradit prostřednictvím převodu z účtu, složenkou, případně v hotovosti v kanceláři CEPu, nebo na semináři. Více viz

<http://www.cepin.cz>

Světlu hrozí pandemie poplašných zpráv



Petr Havel
agrární analytik

Kdyby se měly v praxi naplnit veškeré katastrofické scénáře, kterými je laická veřejnost bombardována jen v průběhu posledních deseti let, lidstvo by už zřejmě vyhylo. Část na nemoc šílených krav, jiní na ptačí chřipku, někteří díky listériím, Evropané na potraviny vyrobené z geneticky modifikovaných organismů a zbytek by zkosila nebo v nejbližší době zkosí prasečí chřipka. A to jsou jen ty mediálně nejznámější kauzy. Kupodivu, lidstvo se na planetě stále nachází a dokonce se místy až nekontrolovatelně množí.

Zveličená rizika

Je tomu tak proto, že všechna zmiňovaná rizika (a řada dalších, například globální oteplování) jsou zejména médií, ale i různými populistickými politiky či institucemi přehnaně nadhodnocována. Problém je také ve stále gradujícím principu takzvané předběžné opatrnosti, z něhož se stává jedna ze zásadních brzd ekonomického i vědeckého rozvoje lidstva. Pokud by byl tento princip ve své současné podobě vnímán na úsvitu lidské populace, asi bychom do dneška žili na stromech.

Ne že by přitom zdravotní rizika na světě neexistovala. Jedno z nich pochopitelně představuje i v současné době slavná prasečí chřipka. Způsob, jakým je ale v současné době prostřednictvím Světové zdravotnické organizace (WHO) tímto rizikem svět strašen, je naprosto nezodpovědný. Silná prohlášení autorit typu WHO jsou o to nebezpečnější, že v lidech neustále udržují nadhodnocené napětí a obavy o zdraví, až nakonec podle všech přírodních zákonů začne být společnost vůči zprávám o největších pandemiích v dějinách

lidstva imunní. Docela klidně se pak může stát, že v případě skutečných zdravotních rizik už nebude společnost na katastrofické scénáře adekvátně reagovat.

Chřipky byly, jsou a budou a podle všeho s tím zatím lidstvo nic neudělá. Viry si budou mutovat dál, protože to tak dělaly vždy. A čas od času se jistě objeví nějaká verze, která bude pro lidi potenciálně nebezpečná. Pandemie nemocí, zdaleka nejen prasečí chřipky, v dnešním světě lidem skutečně hrozí více než v minulosti. Důvodem je globalizace, stále stoupající nejen ekonomická, ale především fyzická prostupnost celé planety v praxi znamenající, že jeden nakažený člověk třeba z Austrálie může nakazit jiného člověka na druhém konci planety a postupně populaci celou. Stačí k tomu velmi málo – dýchat. A bez toho se asi lidé neobejdou. Riziko pandemií je tedy permanentní a je tudíž možné kdykoli uchopit jakoukoli novou mutaci již známé choroby šířící se vzduchem nebo kontakty mezi lidskými jedinci a hovořit o novém, globálním a teoreticky významném riziku. Opět stačí jen málo – dobrý marketing, respektive „pí ár“.

Spasitelé lidstva

Speciálně kolem prasečí chřipky se snaha o udržení atraktivity stává už docela paranoidní. Například renomovaná agentura Reuters nedávno informovala o nalezení viru prasečí chřipky v chovech jihoamerických krůt. Problém je v tom, že vir savčí chřipky se na ptáky nepřenáší, neboť ptáci jsou vnímaví pouze k ptačím mutacím této nemoci. To ale samozřejmě již nikdo nezmínil. Je přitom zřejmé, že obchod se strachem je v dnešní době jedním z nejlepších byznysů

vůbec. Veškeré, buď uměle vyvolané paniky, nebo neúměrně nadhodnocená váha skutečných rizik, představují přitom obvykle škálu zakázek pro spasitele lidstva všeho druhu.

V případě prasečí chřipky jde třeba o výrobce příslušných léků nebo roušek. Užíváním takových léků jako prostředků prevence se ale především snižuje jejich účinnost při boji se skutečnou chorobou. Organismus je pak vůči lékům stejně imunní, jako budou možná za pár let lidé neteční vůči katastrofickým scénářům. A pokud se týká roušek, pak jejich roli v prevenci chřipek všeho druhu již zpochybnila celá řada lékařů a dokonce i speciální test jejich prostupnosti v tuzemském prestižním měsíčníku D Test. Viry jsou – laicky

Chřipky byly, jsou a budou a podle všeho s tím zatím lidstvo nic neudělá.

řečeno – tak malé, že jejich průniku skrz řadu tkanin použitý materiál nezabrání.

V současné době jistě dobře prosperující výrobci léků proti prasečí chřipce již také musí (konečně!) čelit seriózním oponentním názorům. Například podle britských expertů mohou vakcíny proti prasečí chřipce zvyšovat riziko smrtelného nervového onemocnění, takzvaného Guillain-Barreho syndromu, napadajícího mozek a vyvolávajícího ochrnutí a neschopnost dýchat. Podle expertů se tak stalo v případě vakcíny vyvinuté právě proti prasečí chřipce v USA v roce 1976, kdy vakcína usmrtila 25 lidí, zatímco na prasečí chřipku zemřel jeden člověk. Uvedený příklad tak nastoluje otázku, zdali si v rámci boje proti prasečí chřipce nezkomplikujeme současnou situaci ještě více a jen hrstka vyvolených na celé kauze vydělá. Zvláště při vědomí, že prasečí chřipka se sice velmi rychle šíří, ale na rozdíl od jiných typů chřipek je úmrtnost na ní velmi nízká, dokonce u samotných

prasat. Průběh nemoci u nich je téměř stejný jako u člověka – po dobu dvou dnů horečky, následné zotavení a pokračování života bez dalších komplikací.

Poplašná kampaň

Chřipky obecně samozřejmě patří mezi nemoci končící i těmi nejhoršími následky. Nemusi to ale hned být právě chřipka prasečí, stačí bohatě ta „normální“. V souvislosti s bublinou pandemie prasečí chřipky by proto bylo na místě uvědomit si reálné proporce rizik. Jen v ČR je podle statistik ročně postiženo respiračními chorobami (nemoci dýchacích cest) zhruba milion lidí, přibližně 30 % z nich tvoří běžná chřipka, na níž a nebo s jejíž „pomocí“ zemře ročně přes tisíc občanů ČR.

Bylo by také vhodné zmínit, že je na obranu proti chřipkám v současné době lidstvo připraveno daleko lépe než v minulosti. Podle celé řady odborníků se například v případě nových typů chřipky nemůže opakovat masové umírání lidí na španělskou chřipku z roku 1918 nebo pandemie z roku 1958. Prostě proto, že úroveň vědeckého a lékařského poznání od té doby neskonale vzrostla. Máme-li tedy něco v současné době nazvat pandemií, pak je to spíše pandemie poplašných zpráv.

Nebezpečí poplašných kampaní přitom spočívá ve zbytečném omezování rozsahu lidských svobod a práv výběru. Například v případě stravovacích návyků, které jakoby chtěla na celé planetě ovlivnit nějaká globální lobby vegetariánů. V souvislosti s nemocí šílených krav klesla konzumace hovězího, kvůli ptačí chřipce omezili spotřebitelé na čas poptávku po drůbeži, prasečí chřipka snížila zájem o vepřové. Jenže riziko nálezů z konzumace masa hospodářských zvířat spotřebiteli nehrozí. V případě ptačí a prasečí chřipky je to garance stoprocentní, neboť zlovlný virus se šíří vzduchem a ne svalovinou. ■

ZPRÁVA ZA SEMINÁŘE

Albert Camus – padesát let od smrti

Ve středu 6. ledna 2010 uspořádalo Centrum pro ekonomiku a politiku seminář „Albert Camus – padesát let od smrti“. Na panelu, který moderoval prezident Václav Klaus, vystoupili profesor Miloslav Bednář z Filozofického ústavu Akademie věd ČR, Václav Jamek z Ústavu románských studií Filozofické fakulty UK, vedoucí katedry filozofie VŠE Ján Pavlík a Jiří Pechar z Filozofického ústavu AV ČR.

Miloslav Bednář rozebral pojetí absurdity u Camuse, podle něhož skutečné poznání není možné, pouze lze vyčíst zdaní a vycítit ovzduší. Camus chápe prazákladní úzkost z bytí jsoucího jako nepřítelství, cizotu, která vyvrací běžné, sdílené výklady světa, a tedy i filozofii. Přitom právě úžas, údiv nad nesamozřejmým bytím jsoucím, přírody, je nezastupitelným výchozím bodem, podmínkou možnosti vzniku filozofie. Camusova cesta je cestou proklamovaného bezceští. Z absurdna Camus vyvozuje tři důsledky: svobodu, vzpouru a vášeň.

Václav Jamek načrtl Camusovo literární dílo. Albert Camus byl více spisovatel než filozof. K sepisování filozofických spisů neměl nadání. Camus však byl určitě významný myslitel. Pocházel z Alžíru, ve Francii se cítil jako venkovan. Prožíval trvalé nevyřešený konflikt mezi romanopiscem a filozofem. Psal romány (jako Cizinec, Pád a Mor) či divadelní hry jako Spravedliví či Caligula. V mládí popisoval harmonii s krásou přírody a nádheru světa, absurdita přichází až později. Objevení absurdity vedlo k revoltě. Absurdita je podle Jamka skličující pojem pro svobodu. Jamek ocenil, že Camus odmítal každý systém a nepovažuje se za držitele pravdy.

Podle **Jána Pavlíka** Camus chápal absurdno jakožto základní apriorní kategorii lidské existence, vlastní všem lidem všech dob. Pocit absurdity přichází, když ve vesmíru náhle zbaveném iluzí se člověk cítí jako cizinec. Absurdita je konfrontace iracionality světa a zoufalé touhy po jas-

nosti, která je člověku vlastní. Absurdno je rozpor – specifikovaný Camusem i jako rozpor mezi cíli a prostředky. Absurdno je hřích bez Boha. Máme v sobě apriorní, resp. vrozenou ideu boha i potřebu se k Bohu vztahovat, neboť je garantem hodnot a smyslu, avšak rozumem zjišťujeme, že bůh neexistuje.

Jiří Pechar načrtl základní téma Cizince: odsouzenec k smrti čeká, zda se dočká příštího rána. Vnitřně se smíruje s osudem. Přesto se nakonec ukazuje, že může být i šťastný: touží být popraven před co největším a bouřícím davem. Historie vždy přináší chvíle, kdy ten, kdo tvrdí, že dva krát dva jsou čtyři, je trestán smrtí. Camus bolestně prožíval válku, která postavila proti sobě Francii a Alžírsko. Pechar také nastínil vztah Sartra a Camuse. Sartrovo stanovisko kritizoval Camus jako ultrabolševické. Camus brilantně popsal ztroskotání marxistického snu a selhání Marxových prognóz.

Václav Klaus v diskusi upozornil, že už v mládí če-

tl Camusova klíčová díla. Camus byl v dobách komunismu úžasným objevem a předmluvy a doslovy Ivana Svitáka byly prorocké. Camus se svou revoltou proti režimu se stal zdrojem k rozbíjení marxistické doktríny. Potřeba revolty obsažená v Člověku revoltujícím byla výzvou k aktivitě. Režisér Jiří Svoboda prožíval Alberta Camuse jako dobrodružství prožívání lidské existence.

Miloslav Bednář upozornil, že Camus měl výhrady k tomu být zařazován mezi existencialisty. Ján Pavlík vyzdvihl antikomunistický potenciál Camusových děl. Václav Jamek si Camuse váží i při jeho rozporech. Ocenil jeho skromnost rozumu, touhu poznávat vše nelze zcela naplnit. Camus nechce eliminovat Boha, ale nechává jej stranou. Jiří Pechar přiznal, že Camus zůstal ateistou. Jeho kritika moderního nihilismu, v němž ztráta etického smyslu vyúsťuje ve vraždu, připomene českému čtenáři občas i analýzy Masarykovy. *ML*

Nakladatelství C. H. Beck

ROBERT HOLMAN

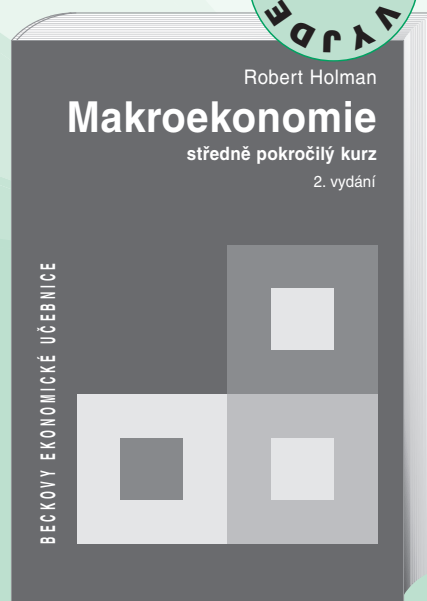
Makroekonomie

Středně pokročilý kurz

2. vydání

Brožované, cca 450 s.,
obj. č. EU 42
ISBN 978-80-7179-861-3

Publikaci lze objednat s 5% slevou v e-shopu na adrese www.beck.cz, nebo písemně na adrese: Nakladatelství C. H. Beck, Řeznická 17, 110 00 Praha 1, tel.: 225 993 959, fax: 225 993 920, e-mail: beck@beck.cz



- ✓ Učebnice spojuje neoklasickou makroekonomii dlouhého období s keynesiánskou makroekonomií krátkodobých hospodářských výkyvů
- ✓ Výstavba makroekonomie důsledně na mikroekonomických základech
- ✓ Základní makroekonomické vztahy
- ✓ Statický model dlouhého období – všeobecná rovnováha trhů
- ✓ Dynamický model dlouhého období – hospodářský růst
- ✓ Model krátkodobých hospodářských výkyvů
- ✓ Makroekonomická politika
- ✓ Slovník základních pojmů
- ✓ Jmenný rejstřík
- ✓ Věcný rejstřík

RECENZE – ROMAN MÍČKA: MICHAEL NOVAK



Stanislav Příbyl

Teologická fakulta Jihočeské univerzity

Nedávno vydaná publikace „Michael Novak a jeho projekt teologie demokratického kapitalismu“ (vydal L. Marek, Brno 2009) je dílem Romana Míčky, který vyučuje sociální nauku církve na teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Autor práce o Michaelu Novakovi nás seznamuje s myslitelem z opačného břehu Atlantiku, který se staví ke kultuře země, v níž žije, s velikou úctou. Snaží se ukázat pozitiva hodnot, na nichž a díky nimž funguje.

Americká kultura

Již jeho samotné přijetí prozrazuje, že jeho slovenští prarodiče pocházeli z jiné než americké kultury. I oni jistě přišli do Spojených států za lepšími životními podmínkami, tak jako dnešní migranti do Evropy. V Americe se však, obdobně jako milióny dalších přistěhovalců, nesetkali se štědrá sociální sítí a se státně organizovaným respektem ke kultuře, z níž vzešli. Přišli však do země, která ctí hodnoty, na nichž je založena. Je velmi inspirující, že Michael Novak tyto hodnoty a ideje líčí pozitivně a optimisticky. Je to důležité právě v době, kdy svoboda a demokracie se pro ty, kteří se jim těší, staly samozřejmostí. A neméně důležité také v době, kdy se již nechce vědět, že za blahobyt dosažený v západní civilizaci vděčíme podnikání, volnému trhu, zkrátka onomu nenáviděnému kapitalismu.

Daleko schůdnější, ale lacinější cestou než zvolil Novak, je „snění“ o spravedlivé společnosti. Novak se totiž vystavuje značnému riziku, protože obhájuje zcela konkrétní systém, a to ve zcela konkrétní zemi. Je zjevné, že se v ní soustavně děje, tak jako všude jinde na světě, velké množství nespravedlností, takže

kritici Novakovy koncepce demokratického kapitalismu mohou donekonečna upozorňovat na jakékoli z nich, a tím celé Novakovo myšlení smést ze stolu.

Etika je u Novaka jedním z klíčových kritérií, jimiž posuzuje společenskou a ekonomickou realitu, avšak právě to, že vychází z reality, je zároveň zárukou, že u něho nejde o líbivý morální kýč.

Co lze však vytknout třeba „civilizaci lásky“ (Chiara Lubich)? Co „světovému étosu“ (Hans Küng)? A co třeba „teologii osvobození“ (Gustavo Gutiérrez)? Kdo by nechtěl, aby mezi lidmi vládla láska, musí být jistě misantrop. Kdo nechce, aby na světě panoval řád založený na základních etických a náboženských hodnotách, odmítá morálku. Kdo netouží po vzepjetí ubožáků z bíd jihoamerických předměstí k revoluční akci, chce držet chudé v otroctví. Paradoxně se však stává, že právě hlasatelé univerzální lásky, étosu nebo třeba osvobození působí začasté nejednotu ve společenství církve, do níž sami patří.

Papežské encykliky

Samotný fakt, že Novak nahlíží systém demokratického kapitalismu z pozice teologa (i když slabého, jak Míčka podotýká), však svědčí o tom, že s ideálem lásky počítá, i když ji zasazuje do reálného kontextu světské danosti. Také etika je u Novaka jedním z klíčových kritérií, jimiž posuzuje společenskou a ekonomickou realitu, avšak právě to, že vychází z reality, je zároveň zárukou, že u něho nejde o líbivý morální kýč.

A stačí pak nalistovat v Novakově díle „Duch demo-

kratického kapitalismu“ subkapitoly „Úspěchy Latinské Ameriky“ a „Neúspěchy Latinské Ameriky“. Vážít pro a proti je jistě méně efektivní, než se jednostranně rozhořčovat nad nespravedlnostmi. Novakovi zde ovšem chybí úderná magnetizující síla sociálně kritických „proroků“. Ti působí svoji radikality sice „ježíšovsky“, avšak za jejich španělštinou a portugalsštinou se skrývají, jak trefně poznamenává kardinál Ratzinger, blahobytné západní univerzity s jejich levicovými ideologiemi.

České vydání Novakovy knihy „Duch demokratického kapitalismu“ v roce 1992 bylo pro mnohé zjevením. Trefilo se do potřeb doby, kdy se u nás nastarovala radikální transformace hospodářského systému. Zároveň bylo zjevné, že autor je věřícím katolíkem, který pojednává o institucích v podmínkách demokratického kapitalismu z konzervativních pozic. To, že kniha vyšla rok po vydání encykliky Jana Pavla II. „Centesimus annus“, bylo také podnětem pro interpretaci tohoto dokumentu, protože Novak neponechal bez povšimnutí tamní dosud nebývalé pozitivní vyjádření církevního magisteria ve prospěch kapitalismu.

Tón papežských encyklik je však příliš obecný a chtějíci dát jaksí za pravdu těm i oněm, že si tyto oficiální dokumenty přímo žádají naplnění konkrétním ideovým obsahem. Za těchto okolností se nemůže pohoršovat ten, komu se prokapitalistický výklad encykliky „Centesimus annus“ zdá být s ní v rozporu, aniž by jedním dechem zmínil, jakých dezinterpretací se dopouštěli například teologové osvobození ohledně zmínek o „socialismech“ v apoštolském listu Pavla VI. „Octogesima adveniens“ z roku 1971.

Průkopnická práce

Komplexní seznámení s myšlením Michaela Novaka, které Roman Míčka ve své práci nabízí, nás může vést ještě k jed-

né aktuální úvaze. Církev zažily v naší zemi v dějinách dosud nepoznanou čtyřicetiletou zkušenost se státem, který se definoval jako ateistický. Rovněž tak hospodářství prošlo v té samé době bezprecedentním šokem totálního postátnění. Oslabené církve tak nemohly po roce 1989 naplnit veškeré idealistické představy o tom, jak budou silnou morální oporou společnosti v obnovené demokracii. Rovněž tak dosud nikde na světě nevyzkoušený přechod k tržnímu hospodářství nemohl uspokojit všechny představy těch, kteří si navíc mysleli, že vše půjde bez otřesů a hladce.

Nelaskavý negativismus těch, kteří už od začátku věděli co je špatné, těch, kteří se po dílčích neúspěších církve i společnosti kriticky distancují (i když mnozí z nich se toho, co dnes kritizují, osobně účastnili), jakož i těch, kteří si hrají na generály po bitvě: to vše ostře kontrastuje s Novakovým optimismem a jeho stálostí v úsudcích. Jistěže i on vidí okolo sebe v USA často nechtuté skandály církvi a podvodné machine v podnikání. Mohl by být o to kritičtější, jestliže žije ve stabilizované demokracii více než dvousetletého trvání.

Myšlení Michaela Novaka se v tomto světle již neukazuje jako módní záležitost, která u nás sehrála svou úlohu pouze na počátku devadesátých let, a nebylo by potřeba se jím i nadále zabývat. Nikdo povolanější než náš přední katolický teolog, prof. Karel Skalický, nemohl tuto aktuálnost věrohodněji vyjádřit: „Míčkova práce je v našem českém jazykovém prostoru vědeckým přínosem jednak tím, že představuje první důkladnou práci o tomto vlivném mysliteli Nového světa a že v ní propojuje teologicko-filozofická hlediska s instancemi ekonomickými a politickými, což u nás též není obvyklé. Je to práce svým způsobem průkopnická, a proto si zasluhuje vysokého uznání.“